

Sygnatura akt VI Ka 167/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **12 maja 2015** r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Piotr Mika

Sędziowie SSR del. Małgorzata Peteja-Żak

SSO Marcin Mierz (spr.)

Protokolant Aleksandra Studniarz

przy udziale Bożeny Sosnowskiej

Prokuratora Prokuratury Okręgowej

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2015 r.

sprawy **T. Z. syna A. i M.,**

ur. (...) w R.

oskarżonego z art. 209§1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 23 grudnia 2014 r. sygnatura akt IX K 971/11

na mocy art. 437 kpk i art. 438 kpk

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt VI Ka 167/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 12 maja 2015 roku

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2014 roku (sygn. akt IX K 971/11) Sąd Rejonowy w Gliwicach na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzył postępowanie karne przeciwko T. Z. o zarzucony mu czyn wedle którego oskarżony w okresie od grudnia 2010 roku do czerwca 2011 roku w G. miał uporeczywie uchylać się od wykonywania ciężącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie swoich synów D. Z. i O. Z., przez co naraził ich na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o przestępstwo z art. 209 § 1 k.k.. Powodem umorzenia postępowania przez sąd pozostawało przyjęcie, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 5 października 2011 roku (sygn. akt IX K 3462/10) obejmującym popełniony przez oskarżonego na szkodę tych samych pokrzywdzonych w okresie od kwietnia 2009 roku do listopada 2010 roku czyn z art. 209 § 1 k.k.. Umarzając postępowanie Sąd Rejonowy uznał, iż czyn zarzucony oskarżonemu w niniejszej sprawie pozostaje tożsamy z czynem

objętym prawomocnym już wyrokiem wydanym uprzednio wobec skazanego, stanowi kontynuację przestępczego działania oskarżonego, przez co przyjęć należy, iż w sprawie niniejszej zachodzi negatywna przesłanka procesowa w postaci tzw. powagi rzeczy osądzonej.

Apelację od tego orzeczenia wywiódł prokurator zaskarżonemu wyrokowi zarzucając obrazę przepisów prawa procesowego mającą wpływ na treść orzeczenia, a to niezasadne zastosowanie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w sytuacji, gdy nie zachodziły podstawy do umorzenia postępowania z powodu ujemnej przesłanki procesowej określonej w tym przepisie albowiem okres niealimentacji przyjęty w niniejszej sprawie wykracza poza okres oznaczony w akcie oskarżenia i objęty prawomocnym skazaniem T. Z. wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 5 października 2011 roku (sygn. akt IX K 3462/10). Podnosząc powyższy zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora okazała się trafna, przez co spowodować musiała uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania. Utrwalone poglądy orzecznictwa sądów nie pozostawiają wątpliwości, iż w sytuacji, która miała miejsce w niniejszej sprawie brak jest podstaw do przyjęcia istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci tzw. powagi rzeczy osądzonej. W prawomocnie zakończony sprawie o sygnaturze akt IX K 3462/10 okres przestępstwa niealimentacji objęty wydanym wyrokiem ustalony został na czas od kwietnia 2009 roku do listopada 2010 roku. W sprawie natomiast niniejszej oskarżonemu zarzucono popełnienie przestępstwa niealimentacji na szkodę tych samych pokrzywdzonych, lecz w okresie od grudnia 2010 roku do czerwca 2011 roku. Okresy niealimentacji objęte każdym z tych postępowań pozostają zatem różne. Okres objęty aktem oskarżenia w niniejszej sprawie stanowi okres następujący po czasie objętym prawomocnym wyrokiem skazującym wydanym w sprawie o sygnaturze akt IX K 3462/10.

Wedle utrwalonych i dominujących w orzecznictwie sądów, w szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądów w sytuacji zaistniałej w niniejszej sprawie przesłanka negatywna postępowania karnego w postaci tzw. powagi rzeczy osądzonej nie zachodzi. Poglądy wykluczające możliwość przyjęcia tej przesłanki, implikujące także analogiczne rozstrzygnięcie tej kwestii na gruncie niniejszej sprawy, były wielokrotnie wyrażane w orzecznictwie, którego tezy Sąd Okręgowy w Gliwicach w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w zupełności akceptuje. W wyroku z dnia 17 stycznia 2002 roku (sygn. akt II KKN 72/01, LEX nr 51852) Sąd Najwyższy wskazał, iż w przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, o tożsamości czynów, z tego punktu widzenia, można mówić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej. Sytuacja taka w sprawie niniejszej nie zachodzi. W ten sam sposób wyraził się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2003 roku (sygn. akt V KK 41/03, LEX nr 78388) wskazując, iż fakt, że okres niealimentacji przyjęty w wyroku późniejszym "pochłoniął" okres z wcześniejszego wyroku i objął dalszy okres powoduje, że nie istnieje możliwość przyjęcia powagi rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.. Tożsamość czynów przyjmuje zatem Sąd Najwyższy wyłącznie wówczas, gdyby okresy przestępstwa w obydwu sprawach pokrywały się zupełnie, bądź też okres przyjęty w sprawie wcześniejszej w całości pochłaniał okres objęty aktualnie toczącym się postępowaniem.

Analogiczne tezy wyrażane były na gruncie spraw o przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. pozostające, podobnie jak przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. przestępstwem trwałym. W wyroku z dnia 18 kwietnia 2007 roku (sygn. akt III KK 471/06 OSNwSK 2007/1/852) stwierdzono, iż Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował się problematyką specyficznych relacji, jakie muszą zaistnieć między kolejnymi wyrokami skazującymi sprawcę za przestępstwa tzw. zbiorowe, do których należy przestępstwo z art. 207 k.k., aby można było uznać, iż wcześniejszy, prawomocny wyrok tworzy ujemną przesłankę procesową powagi rzeczy osądzonej, wskazaną w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.. W szczególności stanowczo prezentowane jest stanowisko, że przeszkoda sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w postaci rei iudicatae w odniesieniu do tego rodzaju przestępstw, zachodzi wówczas, gdy przedmiotem uprzednio zakończonego prawomocnie postępowania wobec tej samej osoby jest identyczny okres np.: znęcania się, jak przyjęty w sprawie, bądź jest to okres,

wykraczający poza okres przyjęty w sprawie następnej. Jedynie bowiem wtedy można twierdzić, że postępowanie w sprawie kolejnej dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, co do którego postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone. Sytuacja taka w niniejszej sprawie nie zachodzi. Podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Krakowie, który w postanowieniu z dnia 1 marca 2005 roku (sygn. akt II AKo 12/05 KZS 2005/3/27) wskazał, iż nie ma tożsamości czynu, zatem i powagi rzeczy osądzonej, gdy okresy przestępstwa (znęcania) pokrywają się ze sobą tylko częściowo, to jest okres objęty wyrokiem późniejszym wykracza poza okres przyjęty w wyroku wcześniejszym, choćby ich początek był jednoczesny. Do tych samych konstatacji sprowadzają się również poglądy wyrażane przez Sąd Najwyższy na gruncie spraw o tzw. czyny ciągle w zakresie których w kwestii zagadnień tożsamości czynu można doszukiwać się sporej ilości analogii z przestępstwami trwałymi.

Przywołane natomiast w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku judykaty nie pozwalają na przyjęcie za Sądem Rejonowym, że w realiach niniejszej sprawy doszło do zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci tzw. powagi rzeczy osądzonej. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1975 roku (sygn. akt I KR 226/74, LEX nr 21663) odnosi się bowiem do sytuacji w której z jednej strony możliwe pozostawało osądzenie czynu w całości, z drugiej zaś sąd rozpoznający sprawę w wyniku podjętej świadomie decyzji ograniczył wyrok jedynie do fragmentu czynu. Żadna z sytuacji takich w niniejszej sprawie nie zachodzi. W zakończonej już prawomocnie wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 5 października 2011 roku (sygn. akt IX K 3462/10) sprawie, której akta załączono do akt niniejszej sprawy, Sąd Rejonowy nie ograniczał zakresu czynu w stosunku do czynu objętego aktem oskarżenia, lecz rozstrzygnięciem swoim objął w całości przestępstwo zarzucone aktem oskarżenia. Również teza powołanego w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2002 r. (sygn. akt II KKN 17/00, OSNKW 2002/7-8/55) nie znajdowała zastosowania w realiach niniejszej sprawy. Odnosi się ona bowiem do sytuacji w której sąd orzekający władny był rozszerzyć ramy czasowe czynu przypisanego o zachowania następujące po czasie wskazanym w zarzucie, a rozciągające się aż do daty wydania wyroku. Jak wynika z załączonych do niniejszej sprawy akt prawomocnie już zakończonej sprawy o sygn. akt IX K 3462/10, sąd rozpoznający tę sprawę nie mógł rozszerzyć ram czasowych czynu aż po dzień wyrokowania, bowiem zgromadzone w toku tamtego postępowania dowody na to nie pozwalały. Postępowanie przygotowawcze z założenia niejako ograniczało się do zdarzeń objętych ramami czasowymi zarzutu, a postępowanie dowodowe sensu stricto w sądzie nie było prowadzone, bowiem do wydania wyroku doszło w trybie art 343 k.p.k.. Sąd nie miał zatem dowodowych podstaw do tego, by orzekać ponad okres wskazany w akcie oskarżenia. Odnosząc się zaś do wskazanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku kwestii możliwego połączenia do łącznego rozpoznania obydwu toczących się w tym samym wydziale Sądu Rejonowego w Gliwicach spraw przeciwko T. Z. o przestępstwa niealimentacji wskazać trzeba, że sprawa niniejsza zawisła przed Sądem Rejonowym zanim jeszcze w sprawie o sygn. akt IX K 3462/10 zapadł wyrok, zatem na etapie postępowania przed sądem obydwie sprawy mogły zostać połączone do wspólnego rozpoznania. W świetle jednak zaprezentowanych w niniejszym uzasadnieniu argumentów okoliczność powyższa niczego w kwestii rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie zmienia.

W tych okolicznościach zaskarżony wyrok należało uchylić, a sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania. Rozpoznając sprawę ponownie będzie sąd zobligowany do powtórzenia postępowania dowodowego w całości, co nie będzie oczywiście stało na przeszkodzie jego rozszerzeniu. Obowiązkiem sądu pozostanie przede wszystkim pełne merytoryczne rozpoznanie sprawy, w tym rozstrzygnięcie w przedmiocie winy oskarżonego.